

De conservatie/restauratiebehandeling van de piëta op het begijnhof in Turnhout

STERK GEHAVENDE BEELDENGROEP VOLLEDIG IN EER HERSTELD

Dit artikel beschrijft de restauratie- en conservatie-ingreep die werd uitgevoerd op de terracottapiëta tussen augustus 2013 en juni 2014. De beschilderde piëta staat opgesteld op een natuurstenen sokkel in de binnentuin van de vroegere infirmerie. De herkomst of de datering van de sculptuur, die in bijzonder slechte staat verkeerde, is onbekend. Uit mondelinge overlevering blijkt dat het beeld geschonken werd aan het begijnhof vermoedelijk in de jaren zestig van de vorige eeuw en afkomstig zou zijn uit een Antwerpse kerk.

Een kunsthistorisch onderzoek werd uitgevoerd door Marie-Paule Peeters en beschreven in *Begijnhofkrant 40* (zomer 2013). Het thema van de sculptuur is een 'piëta' of 'Nood Gods', een voorstelling van Maria met het dode lichaam van Christus op haar schoot. De eerste sculpturen met dit thema komen voor vanaf het einde van de 13de eeuw.

Naar Michelangelo

De sculptuur is geïnspireerd op de witmarmeren piëta van Michelangelo, opgesteld in de Sint-Pietersbasiliek in Rome. Enkel het hoofd van de Madonna is anders weergegeven, namelijk naar boven gericht in plaats van naar beneden zoals bij het beeld van Michelangelo. Het onderste deel van de sculptuur, van de knieën van de Madonna tot beneden, is eenvoudiger en met minder details weergegeven.

In de loop van de behandeling, tijdens het verwijderen van de oude aanvullingen, werd een stempel teruggevonden die vermoedelijk afkomstig is van de uitvoerder of het uitvoeringsatelier. De stempel heeft een doorsnede van 35 mm en is niet volledig bewaard gebleven.

De piëta in de binnentuin van de infirmerie zoals die er uitzag voor de restauratie.

Om de afbeelding te reconstrueren, werd een afdruk genomen in plastiline en een frottis. Rondom is een tekst aangebracht in Romeinse kapitalen, die moeilijk te ontcijferen is. Het gaat vermoedelijk om 26 tot 27 letters, waarbij de woorden van elkaar gescheiden zijn door spaties, een driehoekig symbool en een punt. Reconstructie van de tekst (rood = vermoedelijk), bovenaan links te beginnen:

ARTB/S driehoekig symbool
A?VR?S ?O? punt ??????E DE????

Vooronderzoek piëta

In het vooronderzoek werd de sculptuur vooral materiaaltechnisch onderzocht ter voorbereiding van een gemotiveerde, verantwoorde res-

tauratie-ingreep. Het omvat een onderzoek naar de origineel gebruikte materialen en technieken, met een polychromiestudie van de afwerkingslagen, een evaluatie van de oude restauratie-ingrepen en de staat van bewaring van de sculptuur.

De piëta werd geboetseerd in klei en uitgehold. Daarvan zijn bewijzen te vinden op de sculptuur in de vorm van vingerafdrukken, sporen van het boetseren met de vingers en sporen van werktuigen. De stempel van de uitvoerder of het uitvoeringsatelier werd gedrukt in de nog vochtige klei. Daarna werd de sculptuur in klei in stukken gesneden. De voegen tussen de verschillende stukken zijn in rood aangeduid op onderstaande figuur. De stukken werden daarna gebakken. Op de piëta zijn krimpstrepen aanwezig, afkomstig van de krimp die optreedt bij het drogen en

De beroemde piëta van Michelangelo in Rome

Zegel, herkomst onbekend

Aanduiding van de voegen tussen de verschillende onderdelen

Stratigrafisch venster, van rechts naar links: terracotta, origineel, tweede interventie, derde interventie